

Цитування:

Журавльова А. В. Варіативність художньо-естетичних особливостей соціального танцю Бразильський Зук та його підстилів. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 40. С. 100-105.

Журавльова Анастасія Володимирівна, викладач факультету хореографічного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-4690-2929>
nastichka2003@ukr.net

Zhuravleva A. (2021). Variability of artistic and aesthetic features of social dance Brazilian Zuk and its bedding. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 40, 100-105 [in Ukrainian].

ВАРІАТИВНІСТЬ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ТАНЦЮ БРАЗИЛЬСЬКИЙ ЗУК ТА ЙОГО ПІДСТИЛІВ

Мета статті – виявити жанрову, стилістичну та ритмічну специфіку соціального танцю Бразильський Зук, а також теоретизувати художньо-естетичні особливості нових танцювальних підстилів, розроблених на його основі. **Методологія дослідження.** Застосовано типологічний метод, завдяки якому визначено основні характеристики соціального танцю Бразильський Зук; образно-стилістичний та формально-стильовий метод, які посприяли виявленню системи типових форм та лексичних особливостей, властивих означеному танцю та розроблених на його основі підстилям; метод компаративного аналізу, завдяки якому виявлено спільні та відмінні риси традиційного соціального танцю Бразильський Зук та новаторських підстилів, створених на його основі; метод теоретичного узагальнення, що посприяв підведенню підсумків дослідження. **Наукова новизна.** Досліджено процес зародження та розвитку одного з найпопулярніших соціальних танців ХХІ ст. Бразильського Зука; виявлено і проаналізовано композиційні особливості Бразильського Зука; вперше у вітчизняному мистецтвознавстві розглянуто жанрово-стилістичні та ритмічні особливості основних підстилів (Rio-zouk style, Porto-Seguro style, M-zouk, Neo-zouk) та підстилів (Modern zouk, Soulzouk R&B zouk) Бразильського Зука і виявлено специфіку їх художньо-естетичної варіативності. **Висновки.** Дослідження виявило, що Бразильський Зук – це самостійний стиль сучасного танцювального мистецтва, для якого характерний ряд ознак: атмосфера виконання (майданчики для соціальних танців, танцювальні конференції, семінари та ін.); створення композиції Бразильського Зука зазвичай є колективним процесом – авторство стилю та підстилів належить талановитим танцюристам, які наділені даром імпровізації та специфічним темпераментом; особливий індивідуальний тип танцювального руху: базова послідовність кроків пов'язана з метроритмічними особливостями музичного супроводу; специфічна комбінація пластичності, гнучкості, обертань створює індивідуальні підстилі танцю: акробатичний Acro Zouk, плавний Флоу Зук, контрастний Зук Революшн, імпровізаційний М-зук, запальний Ламбазук, філософсько-гіпнотичний Нео-зук та ін. Перспективи новаторських пошуків в галузі жанрово-стильової взаємодії Бразильського Зука та сучасних танцювальних напрямів полягають в унікальній першооснові танцю, що позиціонується як початковий імпульс для подальших лексичних та ритмо-інтонаційних хореографічних експериментів і залежать від особливостей осмислення розробниками жанрового першоджерела та методів їх роботи з танцювальним і музичним матеріалом.

Ключові слова: Бразильський Зук, соціальний танець, художньо-естетичні особливості, М-зук, Нео-зук, Ламбазук.

Zhuravleva Anastasia, Lecturer at the Faculty of Choreographic Art, Kyiv National University of Culture and Arts

Variability of artistic and aesthetic features of social dance Brazilian Zuk and its bedding

The purpose of the article is to identify the genre, stylistic and rhythmic specifics of the social dance Brazilian Sound, as well as to theorize the artistic and aesthetic features of the new dance backgrounds developed on its basis. **Methodology.** A typological method was applied, thanks to which the main characteristics of the social dance Brazilian Zuk were determined; figurative-stylistic and formal-stylistic method, which helped to identify a system of typical forms and lexical features inherent in the dance and developed on its basis substrates; the method of comparative analysis, which revealed the common and distinctive features of the traditional social dance Brazilian Sound and innovative backgrounds created on its basis; method of theoretical generalization, which helped to summarize the results of the study. **Scientific novelty.** The process of origin and development of one of the most popular social dances

of the XXI century is studied. Brazilian Zuk; the compositional features of the Brazilian Sound were identified and analyzed; For the first time in domestic art history the genre-stylistic and rhythmic features of the main sub-styles (Rio-zouk style, Porto-Seguro style, M-zouk, Neo-zouk) and sub-styles (Modern zouk, Soulzouk R&B zouk) of the Brazilian Zuk are considered and the specificity of their art is revealed. aesthetic variability. **Conclusions.** The study found that the Brazilian Sound is an independent style of modern dance art, which is characterized by a number of features: the atmosphere of performance (platforms for social dances, dance conferences, seminars, etc.); creating a composition of the Brazilian Sound is usually a collective process - the authorship of style and background belongs to talented dancers, who are endowed with the gift of improvisation and specific temperament; special individual type of dance movement: the basic sequence of steps is connected with metrorhythmic features of musical accompaniment; a specific combination of plasticity, flexibility, and rotations creates individual dance backgrounds: acrobatic Acro Zouk, smooth Flow Zuk, contrast Zuk Revolution, improvisational M-zuk, inflammatory Lambazuk, philosophical-hypnotic Neo-zuk, and others. Prospects for innovative research in the field of genre-style interaction of the Brazilian Sound and modern dance trends are the unique basis of dance, which is positioned as the initial impetus for further lexical and rhythmic-intonational choreographic experiments and depends on the peculiarities of musical material.

Keywords: Brazilian Zuk, social dance, artistic and aesthetic features, M-zuk, Neo-zuk, Lambazuk.

Актуальність дослідження. Одним із найпопулярніших соціальних танців сучасності є Бразильський Зук, який виник зі сформованого в 1980-х рр. на французьких островах стилю ритмічної танцювальної музики Зук, і станом на перше десятиліття ХХІ ст. отримав надзвичайне поширення в світі. Завдяки діяльності провідних хореографів Бразильський Зук отримав подальший розвиток в кількох різноманітних напрямках та підстилях, що вирізняються власною художньо-естетичною своєрідністю.

Зважаючи на активну популяризацію практики соціального танцю Бразильський Зук в Україні (наразі він вважається одним із найвідоміших танців, а елементи його танцювальної лексики використовуються в сценічних хореографічних постановках та конкурсних програмах), вважаємо за необхідне теоретизувати жанрову, стилістичну, ритмічну специфіку танцю, та художньо-естетичні особливості нових танцювальних напрямів і підстилів, розроблених на його основі.

Аналіз досліджень. На сучасному етапі теоретичне осмислення особливостей процесу розвитку соціального танцю, його жанрових, стилістичних, ритмічних характеристик, техніки виконання та методики навчання у вітчизняній гуманітаристиці знаходиться на початковій стадії. Проте неможливо не відмітити окремі дослідження та наукові публікації, присвячені означеній проблематиці. Серед інших варто згадати статті Р. Гриценюка «Соціальні танці в соціокультурному просторі ХХІ ст.: спортивно-змагальний аспект» [1], А. Дончак «Психолого-педагогічні, реабілітаційні та методичні аспекти функціонування соціального танцю в Україні» [2], Д. Погибіль «Педагогіка соціального танцю в сучасному соціокультурному просторі» [3],

О. Плахотнюка «Квітнесенція соціальних танців» [4] та ін.

Водночас тема особливостей Бразильського Зука в контексті соціального танцю сучасності і досі не стала предметом окремого мистецтвознавчого дослідження.

Мета статті – виявити жанрову, стилістичну та ритмічну специфіку соціального танцю Бразильський Зук, а також теоретизувати художньо-естетичні особливості нових танцювальних напрямів і підстилів, розроблених на його основі.

Виклад основного матеріалу. Стиль танцювальної ритмічної музики Зук (від фр. “вечірка” або “фестиваль”), який походить з французької Вест-Індії (зокрема острови Гваделупа та Мартініка) на початку 80-х рр. ХХ ст. став підґрунтям для розвитку двох самостійних соціальних танців – Карибського Зука та Бразильського Зука.

Танець Карибський Зук, ареалом поширення якого є острови Гваделупа, Мартініка та Св. Люції виконується в парах (партнер знаходиться впритул до партнерки заду, а вона змикає руки на його шії) нагадує румбу і виконується шляхом перенесення ваги з однієї ноги на іншу під музичний супровід (виконується два кроки – «toom-cheek, toom-cheek») [7, 16].

Бразильський Зук походить від популярного наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. складного у виконанні танцю Ламбада, який поступово почали танцювати під музику стилю Зук (звідси назва нового танцю – Ламбазук). З розвитком танець природним чином видозмінювався, запозичуючи нові рухи з інших танців та танцювальних напрямів, популярних в латинській Америці, зокрема Самба де гафіейра, Сальса, Танго, Болеро, контемпорарі та навіть хіпо-хоп набуваючи різноманітних характеристик в різних штатах

Бразилії та інших країнах світу, створюючи інтерпретації та підстилі Зука.

Відомий танцюрист і викладач танців Алекс Карваотр виділяє чотири основні підстилі (відгалуження) Бразильського Зука, швидкість виконання, техніка та настрої яких залежать від характеру та ритму музики:

– Традиційний Зук або Ріо Зук (Rio-zouk style),

– Ламбазук або стиль Порто-Сегуро (Porto-Seguro style),

– М-зук (M-zouk),

– Нео-зук (Neo-zouk) [6, 10].

Ріо Зук – стиль, розроблений на основі таких танців, як Ламбада та Самба де Гафіейра, що включає також певні основи класичного танцю, а також лінійні та кругові рухи; надзвичайно енергійний, глибокий та пристрасний танець. Засновниками цього стилю є всесвітньо відомі бразильські інструктори Рената Печанья (Renata Peçanha) та Аділіо Порто (Adilio Porto), які цілеспрямовано займалися розробкою та систематизацією його техніки, створивши єдину методику навчання Бразильському Зуку, що визнана у всьому світі. На основі аналізу базового кроку, вони вирішили зробити лінійний танець, але з обов'язковою присутністю в ньому характерних для Ламбади рухів стегон і голови.

Художньо-естетичні характеристики Бразильського Зуку базуються на поєднанні видовищності, чуттєвості та краси ліній і репрезентують унікальний діалог між партнерами, сповнений цілим спектром емоцій.

Бразильський Зук – надзвичайно контактний танець, що дозволяє партнерці максимально проявити власну жіночність, а партнеру – мужність (саме він визначає архітектуру, малюнок танцю, послідовність рухів та обігравання акцентів у музиці).

Перший конгрес цього соціального танцю було організовано в Піо-де-Жанейро в 1997 р., під час проведення якого вчителі Бразильського Зуку отримали можливість поділитися власними практичними напрацюваннями і налагодити спілкування між танцюристами з різних країн.

Посилення інтересу до танцю серед професіоналів посприяло збагаченню лексики Бразильського Зуку, оскільки танцюристи активно застосовували власні знання з інших хореографічних стилів. Характерним для танцю є плавні рухи, похитування волоссям, рух голови/волосся.

Основа танцю, на якій будуються складні комбінації, складають такі рухи, як:

– Базовий або Основний крок (Basic Zouk step): рух пари однією лінією складається з 3-х кроків: перший – основний (партнер починає рух назад), два інші – невеликі;

– Ель Коррідор (El Corredor): виконується на інерції з Основного кроку; цей крок дозволяє комбінувати базовий крок Зук з іншою комбінацією рухів, щоб змінити положення з партнером;

– Поворот з затримками (Turning with setbacks): крок являє собою комбінацію кроку Раннер степ та Поворот, тому він також відомий як Твіст із затримками. Цей крок вважається більш завершеним, якщо партнерка деталізує роботу голови;

– Зук коливання (Zouk ripples): в танці надзвичайно важливо знати як створювати хвелеподібні рухи, оскільки вони надають йому чуттєвості – у випадку Бразильського Зука хвилі створюють двома способами:

1) починаючи зверху, з голови: специфіка виконання полягає в тому, щоб вивести вперед кожну частину тіла природним рухом, створюючи своєрідну ланцюгову реакцію – голова, шия, плечі, спина, таз, ноги, коліна;

2) починаючи знизу – з колін (під час виконання хвилі знизу танцюристи виводять вперед кожну частину тіла як описано вище, але починаючи з колін);

– Рух голови (Head movement): рух голови є основним для танцю Бразильський Зук і вимагає детального опрацювання, оскільки, не зважаючи на візуальну легкість його виконання вважається досить небезпечним;

– Простий поворот: поворот партнерки при веденні партнера;

– Бонус (Bonus): розкриття пари з наступним поворотом партнерки;

– Латерал (Lateral): боковий рух, кроки пари траєкторією овалу один навпроти одного, корпус партнера завжди розгорнутий до партнерки, окрім моменту коли вони проходять один поз одного;

– Ланж (Lunge): півповорот праворуч, вихід з руху Літерал в бік з наступним поворотом партнерки;

– Ланж поворот з поверненням (Lunge Turn & Return): півповорот ліворуч з обертанням партнерки спочатку ліворуч, а потім праворуч (може включати кілька циклів), вихід – після обертання партнерки праворуч, партнер забирає її на Основний крок;

– Алса-поворот (Alsa turn): інерційний рух, під час якого партнер веде партнерку і змінює напрям руху на 90-120 градусів, на синкопу робить жорсткіше ведення двома руками (партнерка робить невелику препідготовку) і на рахунок 3 виконує поворот партнерки, повертаючись в Основний крок;

– Даймонд (Diamond): ця фігура дозволяє об'єднати Основний крок та Латерал – під час виконання кроку Латерал партнер обходить партнерку довкола ліворуч, а потім забирає її в Основний крок; основний принцип виконання фігури полягає в тому, що вона має один вхід і один вихід і може включати додатково Поворот під рукою (One arm turn) або Поворот над рукою (Over arm turn);

– Вірадінга (Viradinha): вихід в півколо з наступним поверненням в базовий крок;

– Камбре (Cambre): нахил спиною назад виконується партнеркою відповідно до рівня складності:

1) голова відкидається назад при розслабленій шії (погляд на долоню партнера) – цей рівень зазвичай використовується при виконанні оборотів;

2) найбільш поширене Камбре виконується через спину – спочатку верхня частина тулуба, а потім голова (акцент на волоссі на рахунок 2), підйом також через спину, голова наздоганяє;

3) глибокий прогиб від верху живота через спину до голови вимагає підтримки партнера або опори на нього в процесі виконання (також через спину);

4) у цьому варіанті Камбре, що виконується вниз і вгору через спину включаються коліна, а партнер підтримує за обидві руки;

5) найнижчий рівень Камбре: партнерка опускається на витягнуті руки, коліна ледь розведені в боки, на носках, п'ятки відірвані від підлоги, спина пряма.

Ламбазук або стиль Порто-Сегуро (Porto-Seguro style) – стиль Ламбади або її варіації, що виконуються під музику Зук; характеризується швидким темпом виконання, амплітудними рухами, значним переміщенням пар танцюристів майданчиком, наявністю багатьох рухів та запальним характером. Оокремі рухи з Ламбазука використовуються при виконанні Rio-zouk style, проте відсутні рухи плечима, які також характерні і для Кубинської Сальси – замість цього плечі заіксовані, а стегна переміщуються з метою створення чуттєвого ефекту. Основні рухи головою: Кабеча (Cabeça) – голова рухається за ходом плеча,

Бонка (Bonca) – рух головою у зворотньому від плеча напрямку, Чікоте (Chicote) – так званий «рух кнута», Камбре (Cambre) – зворотня арка/падіння.

М-зук (M-zouk) – стиль Зука, розроблений в Іспанії, на острові Мальорка (звідси й повна назва - Майорка Стайл Зук) хореографом Джеферсоном Коста в 1990-х рр. на основі поєднання техніки Традиційного Зуку та Ламбазуку з іспанською Румбою. Першочергово стиль розвивався ізольовано від бразильських стилів та має відмінний від них базовий крок і набір елементів; характеризується домінуванням спіралеподібних форм та глибоких прогибів під час виконання, а також можливістю виконувати танцювальні елементи в прямому та дзеркальному виконанні, завдяки зміні напрямів. В основі цього стилю покладено елементи класичного і модерн-балету, а також контактної імпровізації. Головними характеристиками танцю є зміна швидкості рухів та обертів, а також відсутність стандартних комбінацій, що створює передумови для імпровізування – М-зук визначає свої основні кроки та рухи за номентклатурою, а не за заделегіть створеними шаблонами, що означає, що патерни можна визначити як послідовність певних рухів. У 2000 р. Дж. Коста заснував Асоціацію М-зук Майорки з метою поширення стилю засобами проведення конкурсів, семінарів та конгресів. Найвідомішими вчителями та популяризаторами стилю є танцюристи Даніель і Летісія Естевес (Daniel and Leticia Estévez).

Нео-зук (Neo-zouk) – стиль та філософія танцю, що фокусується на дослідженні танцювальних рухів, їх винайдення в моменті їх виконання, створений Мефі Зукером та Руанітой Сантос в 2007 р. Візуально виглядає як гіпнотичний, тягнучий, безперервний танець, в якому майже відсутні хвилеподібні та ритмічні рухи, характерні для традиційного Зука – постійний рух колом, коли партнерку постійно повертають в різних положеннях; руки і ноги виконавців постійно переплітаються, корпус вигинається динамічно і водночас плавно. Виконується під повільну музику з великою кількістю плавних рухів і має на меті передусім вироблення відчуття довіри партнеру. Відчувається зв'язок стилю Нео-зук з контемпорарі, зокрема в аспекті спрямованості на кінетичне осмислення власного тіла та його можливостей, осмислення відчуття і процесу руху відносно

свого партнера та навколишнього простору [6, 11].

Також відомо багато підстилів танцю, в яких розвинуто ті чи інші елементи, домінуючими є нові рухи та способи виконання:

– Зук Лав (Zouk Love), що характеризується повільністю виконання кроків та рухів, романтичністю їх емоційного наповнення та відсутністю відстані між партнерами;

– Сучасний зук (Modern zouk) – танець увібрав у себе багато елементів з різних стилів Бразильського зука;

– Соулзук (Soulzouk) – являє собою скоріше філософію танцю, аніж конкретний стиль, і фокусується на принципах біомеханіки людини;

– R&B зук – суміш Бразильського зука та сольного напрямку R&B;

– Флоу Зук (Flow Zouk) – виконання цього підстилю характеризується надзвичайною плавністю та текучістю;

– Акро Зук (Acro Zouk), в якому поєднано елементи різних підстилів Бразильського Зука та акробатичні трюки (зокрема сальто);

– Бача Зук (Bacha Zouk) – підстиль репрезентує поєднання кроків та рухів соціального танцю Бачата (Базовий крок Бачати, Базовий поворот з закритої позиції, кроки в бік з підставкою та поворотом корпусу, повороти з місця на 180 градусів із закритої позиції в тіньову та ін.) [7, 18] з основними елементами Бразильського Зука.

Активну популярність та розвиток Бразильського Зука на сучасному етапі засвідчує стиль Зук Революшн (Zouk Revolution), розроблений танцюристом Жоао Жилберту (João Gilberto). Він характеризується контрастністю між м'якими плавними рухами і більш енергійними, що виконуються з елегантністю, балансом та контролем. Зазвичай Революційний Зук танцюють під ритмічну музику в поєднанні з репречитативом в пуерто-ріканському стилі реггетон (reggaeton) [5, 133], що робить танець більш чуттєвим.

Соціальний танець Бразильський Зук – глибинне і неординарне явище сучасної танцювальної культури, яке динамічно реагує на тенденції глобальних світових процесів у цілому та хореографічного мистецтва зокрема.

Наукова новизна. Досліджено процес зародження та розвитку одного з найпопулярніших соціальних танців ХХІ ст. Бразильського Зука; виявлено і проаналізовано

композиційні особливості Бразильського Зука; вперше у вітчизняному мистецтвознавстві розглянуто жанрово-стилістичні та ритмічні особливості основних підстилів (Rio-zouk style, Porto-Seguro style, M-zouk, Neo-zouk) та підстилів (Modern zouk, Soulzouk R&B zouk) Бразильського Зука і виявлено специфіку їх художньо-естетичної варіативності.

Висновки. Дослідження виявило, що Бразильський Зук – це самостійний стиль сучасного танцювального мистецтва, для якого характерний ряд ознак: атмосфера виконання (майданчики для соціальних танців, танцювальні конференції, семінари та ін.); створення композиції Бразильського Зука зазвичай є колективним процесом – авторство стилю та підстилів належить талановитим танцюристам, які наділена даром імпровізації та специфічним темпераментом; особливий індивідуальний тип танцювального руху: базова послідовність кроків пов'язана з метроритмічними особливостями музичного супроводу; специфічна комбінація пластичності, гнучкості, обертань створює індивідуальні підстилі танцю: акробатичний Acro Zouk, плавний Флоу Зук, контрастний Зук Революшн, імпровізаційний М-зук, запальний Ламбазук, філософсько-гіпнотичний Нео-зук та ін.

Перспективи новаторських пошуків в галузі жанрово-стильової взаємодії Бразильського Зука та сучасних танцювальних напрямів полягають в унікальній першооснові танцю, що позиціонується як початковий імпульс для подальших лексичних та ритмо-інтонаційних хореографічних експериментів і залежать від особливостей осмислення розробниками жанрового першоджерела та методів їх роботи з танцювальним і музичним матеріалом.

Література

1. Гриценюк Р. А. Соціальні танці в соціокультурному просторі ХХІ ст.: спортивно-змагальний аспект. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2020 Вип. 38 С. 79–84.
2. Дончак А. М. Психолого-педагогічні, реабілітаційні та методичні аспекти функціонування соціального танцю в Україні. Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2019. Вип. 1–2 (13–14). С. 240–248.
3. Погібиль Д. О. Педагогіка соціального танцю в сучасному соціокультурному просторі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2013. Вип. 15. С. 173–177.

4. Плахотнюк О. Квітнесенція соціальних танців. Танцювальні студії : зб. наук. пр. 2018. Вип. 1. С. 28–37.

5. Marshall W. Dem Bow, Dembow, Dembo: Translation and Transnation in Reggaeton. Lied und Populäre Kultur / Song and Popular Culture. 2008. Issue 53. pp. 131–151.

6. Occo J.-C. The Codification of Zouk. OCCO, 2019. 48 p.

7. Sweezey G. Social Dancing: Become Social Dancer Professionally: Social Distance Dancing. Michigan: Independently published, 2021. 67 p.

8. Zouk. Social Dancing In and Around Vancouver BC. URL : <http://www.heritageinstitute.com/danceinfo/description/s/zouk.htm> (дата звернення : 2 вересня 2021).

References

1. Gritsenyuk, R. A. (2020). Social dances in the socio-cultural space of the XXI century: sports and competitive aspect. Art Notes, Issue 38, pp. 79–84 [in Ukraine].

2. Donchak, A. M. (2019). Psychological and pedagogical, rehabilitation and methodological aspects of the functioning of social dance in Ukraine. Current issues of art education and upbringing, Issue 1-2 (13-14), pp. 240–248 [in Ukraine].

3. Pogubil D. O. (2013). Pedagogy of social dance in the modern socio-cultural space. Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 14: Theory and methods of art education, Issue 15, pp. 173–177 [in Ukraine].

4. Plahotniuk, O. (2018). The flowering of social dances. Dance studios, Issue. 1, pp. 28-37 [in Ukraine].

5. Marshall, W. (2008). Dem Bow, Dembow, Dembo: Translation and Transnation in Reggaeton. Lied und Populäre Kultur. Song and Popular Culture. Issue 53. pp. 131–151 [in English].

6. Occo, J.-C. (2019). The Codification of Zouk. OCCO [in English].

7. Sweezey G. (2021). Social Dancing: Become Social Dancer Professionally: Social Distance Dancing. Michigan: Independently published [in English].

8. Zouk. Social Dancing In and Around Vancouver BC. URL : <http://www.heritageinstitute.com/danceinfo/description/s/zouk.htm> [in English].

*Стаття надійшла до редакції 17.09.2021
Отримано після доопрацювання 11.10.2021
Прийнято до друку 18.10.2021*